Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 25 сентябрь, . 1976 ш • № 117 (5628). • Мах 2 кеп.

Хьайбай боахам сихха дегIабоагIергбола, цуи продуктивность айъургIола, доахаин коатIара оалхазарашна дукхагIа хургIола гIулакхдан чакхдаха аьина парте XXV съезде оттадь декхараш кхоачандарга болх шерра дIабоахабай республика юрта боахаме кхьыегарашна. Юртбоахама шу чакхдола ха хьатIаттай хIинз. Кхашка дика ялат чувца, гурахьа дув ялатан дIаде, зиб аха, хьайбан IангIара дахара шортта тоъаргдолаш доакъар IалашIе деззи ба уж. Юрта боахаме кхъыегарашта хьалхажна латта доккхий декхараш дIахо а толаме кхоачандарга дола хьадда нахьаш белгалдир КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева Казахстана партийно-боахама активна совещане ше кхамаьл деш.

Цу кхамаьла жоп луш Дахьенна духхагIа дух, шура, кхыйола продукци яца декхараш тIа а нийеш тIагIертта кхъхьегаш ба фермай боалхой кхъхьегама оварье лаккъара, продукцера дIадолар кIезигIара.

ХЬАЙБАШ IАНГАРА ДАХАРА

Шоай лаьрхIар толамца кхоачандара шерра социалистически яхь а йоаргаьл дика хьокхамаш гойташ ба республика дукхахча фермай кхъхьегамхой. Соахка дехкачул 13 процент дух дукхагIа дехкар 16 сентябрь тIаххоачаш Наьсарен района фермай болххоша, 7 процент духгIа дехкар наурашна. Соахкарчу дукшкагIа я пхьайолча районашна йохка шура а. Масала наьсархоша 3 процент, недаихоша 27 процент духгагIа ехкай. Дог гIоздоккхаш да ерриге республика хьайбаца соахка I сентябрь тIаххоачаш ехка хинначул пачхьалкхенга 600 тонн духгагIа шура ехка хиар. Из толам боаккхаш доккха дакъа юкъедIадаь «Назрановский», «40 лет Октября», «Горец», «Автуринский», «Гогоричеотсеческий, кIамел советикой колхеетиваца. Кхетадеш да алхха гуйран хьалха дика хиларех баьина аьттув из боешIага. Из баьннаб фермашкара балхаш дика вIаштIехьдаьккха хIрах, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеетна наха юкъера кхоама болх вIаштIехьбаккха хIрах.

Халахете а. балха хьалап цхьатарра доллаше а хьокхамаш тайп-тайпара долаш моттиташ духха я. Соахка дехка хинначул кIезигIара дух дехкад Милгобекски, Грозненски, Урус-Мартановски, Шелковской районаш, Гезненски шура ехкай Наьтеречни, Шалински, Малгобенски районаш. ДоаггIача тайпара хьайбаш кхоабIагIга, царна гIулакх деагта Iалашо ца дар мара кхы баьхьан дац иу районей фермашка иштта во болх бар. Районий партийни, советски организаша, боахамий кулгалхочен специалистанен шоай бIаргкIалахара балийта метагбар фермай болх, эттача хьалашка, дикагIа опыттага хьежжа тоIбеш аргабаха беза из, хьайбан лечеевеетна юкъе тIа-тIа шерагIа йоаржае еза социалистически яхь.

Хьайбай боахам дIахо айбара декхараш кхоачашцеш бокхха лоархIам болаш да чIоагIа доакъара база хьяр. Хьайбаш дика IангIара даргда тоъал хьоанал йоалла доакъар IалашIалъа, фермашта а техникана а дерттIа ремонт яьча, хьайбашта гIулакх де эшаш йолла кадраш кийчъалъа, арендика дакъал дола хьайбаш оттаде дезаьча хана чукхаба дIаоттадьыча.

Ьыттув болаш эттача хьалех бизза пайда а эшаш кхъхьегарах денгара дехка духгагIа хул вай автономни республика боахамашка IалашIаь доакъараш. Йоа республика хьалха латт Ножай-Юртовски, Шалински районаш оман, ца кийчдара заданеш дика тIехкхоачашъыл Веденски, Малгобекски, Советски, Сунженски, Шелковской районашна, силос кIоагIашна йоллагIа дика лезгаен Грозненски, Урус-Мартановски районашка. Бакъда, кIезига ец доакъар кийчдара заданеш кхоачаш на еш йолла районаш а. Масала, ча кийчдара тIехьабус Ачхой-Мартановски, Наьрановски, Шалински районий кхъхьегамхой.

Уж шера хьайбашта Iа даккхара эшачул духгагIа доакъар IалашIе, цхьан шеран ах шеран тоъал доакъараш IалашIергда ьына баь тIехьехам бизза кхоачашбе торонаш йолаш да республика дергга боахамаш. Партийни комитеташ, советски юртбоахамех органаш деккарайла я хIара боахаме доакъар кийчдара гIула кхаш минета лел хьажа. Из деш пайда эца бесп ерригача торонех, дахьIенашкара монаш, дIайийна бIаьнан хьакхараш соагIа пайда эца беза чаь, шаурий, шекара свеклай, кхыча культурай промышленни отходех. Доакъараш фермашка дIадахьа деза, IалашIе деза уж лораделга. Из дича мара IалашIдударгдан боахамий а бахьана наьха а хьайбаш мел эшача доакъараша.

ТIадоагIача Iанга кийчъул цIенкашта уйла тIаяхийта еза хьайбаш чулаттаргдолча помещеннета ремонт яра, фермаш эргийбахан тоъара а хьалъяра а, куг-кара де дезача хьанал балхашта механизаш яра. Декхар сенаь латт аьча, из латт планагIа болх бе йолаялийта еза ерриге помещенен шелал хьатIаялехьа хьалъъь яхарах. Из деш кхъыегта терко е еза доакъараш чакхдолла а хьайбашка дIайийна а йолла цехаш тхьамыш а тоаьь а яара. Фермашка йолаш йолча техниках бизза пайда эцарах тийца а хургда дукхадар. ХIанз а кIезига ец йолаш йолча мотташ пайда ца эшаш йолча моттиташ, Хьалхагта «Сердало тIа хоам ма-бара». Наьсарен района Аьлун-Юртарча ферме доакъар кийчдар цех болх ца беш латта дукха хI я.

Уж тайпа тIулакхан теркам тIа ца болийтан дита бокъо ца партийни организацеетна. ТIабIалъа балхах баьа кхыча бекхоткхам айбара деш аш, партийни наччхьалкхенн дисциплина чIоагIъара деш аш хIара балха тIа моттиг, ферме, колхозе, совхозе тIулакхан лелара айхха дуьхь а дувзаш тIасташ. Хьайбаш IангIар дахар а, кийчо елга лоархIам а бекхоткхам а деккар да, долче хьайбай боахаме болх беш йола хIара комиунист, хIара болхло чIоагIа бекхоткхам а хеташ ю тIулакх леладе деккарийна ца. Хьинарга болх бе, дикагIа, пайданагIа мел дар юкъедолаелен кхъыегга, социалистически яхь йоаржае, наха эша хьалап хьыхоли боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеета Iалашшерга цар хьинар кхы а айдела, хьалдане кхъыегта бесп болийтира.

Республика кхашкен фермашкен тIателIа кхъыегаш латт. Коммунисташа, юрта боахаме кхъыегараша шоай кертера декхар эерхI хьажжелъа алаташ, кхыйола культурап ца йойташ хьагуъяр, доакъараш духгагIа кийчдар, хьайбай продукташ яхара а кийчъяра а шера планаш кхоачашъыл ца Iеш тIехьхоачаш а яр, хьайбашка дика Iа дIаккхийтар. Из хургда парте XXV хьайбашка дика Iа дIаккхийтар. Из хургда парте XXV съезда решенеша, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева юрта боахаме кхъхьегарашта хьалхашка оттадь декхараш толаме кхоачашдеча республика хьайбаш леладелга доацаш дола дакъа.

СИХДЕ КХАШКАРА ГУЙРАН БАЛХАШ!

ДИКА ВIАШТIЕХЬДАЬККХА ЧАКХДОАККХАРГДА ВАЙ ТIЕХЬА ХЬАЙОАЛА КУЛЬТУРАШ ЧУЭЦАЛГЕИ КИЙЧЪЕЛГЕИ

ХIара ди тIехьагIа шерагIа яржаш латт республика боахамашка ялата лаьрхIа хьажжIаш, дуга, шекара свекла, комсаш, баьццадараш, ккыйола тIехьа хьайоала культураш чуэларан уж паччахьалкхенга йохкаран дIайолаяь социалистическ ки яхь. Белгалбаьнаб хьалхалаттараш, бакъда, халахете а, болаш бе тIехьабусараш а.

ЯЛАТА ХЬАЖЖIАШ

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОН,
дIадахача кIиргагIа 49 процент долча кхашкара хьажжIаш чуийца яьнар.

НАУРСКИ РАЙОН,
кIиргагIа 19 процент дола кхаш чуийца яьнар.

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОН,
дика вIаштIехьдаьккхад ухгазарча боахамаша паччахьалкхенга хьажжIаш йохкирга: чувца йолайича гIоне 1023 тонн ехкай.

ТIЕХЬАБУСАРАШ:

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОН,
дIадахача кIиргагIа 2,3 процент долча кхашкара мара чуийцаяц хьажжIаш.

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОН,
кIиргагIа 7,7 процент долча кхашкара мара хьажжIаш чуэцана яр.

ШЕКАРА СВЕКЛА

Шекара свекла чуэцачеи кийчъеи

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОН,
свеклаш кийчъера плаи 10 процент кхоачашъыл цIерга боахамаша.

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОН,
планагIа лаьрхIаюоч 10 процент мара оолаш дIаленнар.

ТIЕХЬАБУСАРАШ:

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА БОЛХАМАШ,
20 сентябрь тIаххоачаш 6 процент мара свеклаш пачхьалкхенга йохкаяца а уж чувцилга ю вIаштIехьдаьккха а дараш.

КОМСАШ

Комсаш чуэцачеи кийчъеи

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

ерригача планташех 38,6 процент чуийца дахьна, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIа ца 64,5 центнер комсаш яьча дола

НАУРСКИ РАЙОНА БОАХАМАШ,
Паччахьалкхенга комсаш йохкарга план 52 процент кхоачашъыл йоаь **Шелковски района «Красный пахарь» яха колхоз я.**

ТIЕХЬАБУСАРАШ:

комсаш чуэцареи кийчъяреи балхаш геттара эсала леладелга йола

ШЕЛКОВСКИ РАЙОНА «ГРЕБЕНСКОЙ» СОВХОЗ;
НАУРСКИ РАЙОНА КАЛИНИНА ЦIЕРАГIА СОВХОЗ;
НАДТЕРЕЧНИ РАЙОНА «НОВОГОРСКИЙ» ЯХА КОЛХОЗ

БАЬЦАДАРАШ

Баьццадараш чуэцачеи кийчдеси

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

баьццадараш кийчдара тIаийна доккхагIа дола декхараш 76 процент кхоачашдь дола

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА БОАХАМАШ:
паччахьалкхенга баьццадараш дохкара декхараш 69,3 процент кхоачашдь дола.

СУНЖЕНСКИ РАЙОНА БОАХАМАШ

ТIЕХЬАБУСАРАШ:

баьццадараш кийчдара тIаийна доккхагIола декхараш 31,5 процент мара кхоачашдаяца дола

НАУРСКИ РАЙОНА БОАХАМАШ.

СИХДЕ ХЬУВКЪАМ СИХАГIЕИ ДИКАГIЕМ ЧУЭЦАРА БАЛХАШ, ДАЬЦЕННА ЛАЬТТАНЦАРА ЙОАЛА ДИКА ПРОДУКЦИ ДУХХАГIА!

Сунженцаш: 6000 тонн хьажкIаш паччахьалкхенга йохкаргья

ДЕКХАР ТIЕХКХОАЧАШДЕ ТОРОЯ

Уьк шера планагIа 19500 тонни хьалха тIаийна хиннача социалистически декхарагIа 20000 тонни хьажжIашца ихьана хIара планташ. Йоа республика боахамашка IалашIдь доакъараш.

Йоа республика хьалха латт Ножай-Юртовски, Шалински районаш оман, ца кийчдара заданеш дика тIехкхоачашъыл Веденски, Малгобекски, Советски, Сунженски, Шелковской районаш, силос кIоагIашна йоллагIа дика лезгаен Грозненски, Урус-Мартановски районашка. Бакъда, кIезига ец доакъар кийчдара заданеш кхоачаш на еш йолла районаш а. Масала, ча кийчдара тIехьабус Ачхой-Мартановски, Наьрановски, Шалински районий кхъхьегамхой.

Йоаппаха хана чуийца яьхар гурахьа 25680 гектара тIа ялата тIа дIайийна хиннача культурашца. ХIара гектара тIара дагьлар юкъера лаьрхIача 25 центнер ялат, план 22,6 центнер йоллаш.

Цу гIулакхо торо хилийтар духьлала ка бола ялат паччахьалкхенга дукха хIама ца эшаш 20000 тонн дохка.

Эттара духгагIа ялат, хIара гектара тIара 30,1 центнер, «Путь к коммунизму» колхозе кхаш леладелаша чудера.

ХьажжIаш 2250 гектар я тхо районе ялата дIайийна. Футомолнии лафеташца цхьана АТП-ра хIара дийнахьа пайда эцарах тийца а хургда духгагIа «Путь к коммунизму» яхачеи, ХХ партсъезда, Ленина цIерагIеи колхозница кхелдаш гIулакх ялата хьажжIаш — ерригаш а 1800 гектар.

Цу кхаь колхозе эттара хьалха йолайиф из культура чуэца.

ХIанзае дукха хIама ца эшаш 300 гектара тIара хьажкIаш чуенй районе. ХIара гектара тIара 46 центнер фуальхьха хьажкIаш йоал. Эттара духгагIа «Путь к коммунизму» колхоза цIи эттара хьажкIаш лелаерхочо Лебеденко Леонид Никитовича кулгалдеча механизированнина отряда кхашкара чуэц хьажкIаш. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 65 центнер йоал. Ленина цIерагIча колхозе хIара гектара тIара 45 центнер чуэц хьажкIаш, хIаьта ХХ партсъезда цIерагIча колхозе — 30 центнер.

Хьувкъам, бакъдар аьча, дог гIоздоккхаш ба.

ХьажжIаш чуэцара балхашна дарж дарьжача районе хьажкIаш чуэцина болх беш хургьа 57 комбайн. Болх дIаболабе кийча я уж ерригаш а, хIаьта цхьаьрган хIаиаьле болх беш а я.

ХьажжIаш чуэцара болх эттара дикагIа Ленина цIерагIча колхозе вIаштIехьбаьккхаб ьына ала йиш йолаш да. Цунца цхьана цхьа кхоачамбоацар да колхоза кулгалхой бехк боацаш. Транспорт на тоъар баьхьан долаш боахаме йолча цхе комбайнаца йиъ мара болх беш ца, уххаза.

Транспорт йоацаш болх бе йиш йоацаш духха комбайнаш латтаргья кхыча боахамашца а, нагахьа сиина хьажжIаш чуэца кулгалхоша тхона мухь кхухьа машинаш ца лой.

Транспортаца новкъостаа даьд, ьына ала йиш йолаш ба «Сельхозтехника» республикански объединене а тха районе-ца АТП а кулгалхой. «Сельхозтехника» объединенера цар хьалха ьынаяна тайпара 50 автомобилин лафеташна цхьана трактораш ихьийтар тха районе. Цунца ихьана районерча АТП-ра хIара дийнахьа пайда эцарах тийца а хургда духгагIа «Путь к коммунизму» колхоза хьажкIаш — ерригаш а 1800 гектар.

Цу кхаь колхозе эттара хьалха йолайиф из культура чуэца.

Хьинарга кхаьбет хьажжIаш чуэцача болх беча наха. Цар балхашца моральни материальни бизам соабаккхара йоагIа йоакхо ю боахамий кулгалхоша. Цхьаьбакъда кхоачамболаш транспорт ца хилча механизаторашца меда дика кхаьбийгача а лаьрхIача тайпара сиха хьажкIаш чуя карагIдаргдаш. Хьала районе механизатораша лаьрхIаш хьажкIаш 20 балха дийнахьа чуийца яа.

В. КРАВЧЕНКО,
Сунженски района юрта боахама управленс начальник.

ДИКА ХЬУВКЪАМ

Дика хьоккхаман гойташ кхаьгьс иттагIга пятилетка уьк хьалхарча шера Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза кхаш лелаерача.

Уьк шера паччахьалкхенга хьажжIашца цхьана 1900 тонн ялат дохка социалистически деккар тIаийнадар ца. ХIаьта шоаш деннад дош толамца кхоачашдеш хьа я боагIа.

Нигта, гурахьа ялата йийна культураш чуийнатча тIехьагIа паччахьалкхенга 1500 тонн ялат деккар ю колхоза кхъыегамтоша. Шоаш деннад дош кIезигчашдара кхы а 400 тонн ялат дохка деззи ба уж. Цхьабакъда, хьажжIаш чуийцачул тIехьагIа тар дорI ецнадьыкхента кхы а 700 тонн ялат дохка. Колхоза кхъыегарашца денна дош толамца кхоачашдеш ю деогIалдарах шелло яц чу боакха кулгалдой.

ХIанз тIателIа хьажжIаш чуэнаш и иу боахамо. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 45 центнер йоал. Из культура чуэнача болх беш я йиъ комбайн. Уж лелаеш ба дика балха гIоздоккхаш. Цхьаьбакъда кхоачашдеш ца йоацаш. Транспорт ца тоъар баьхьан долаш боахаме йолча цхе комбайнаца йиъ мара болх беш ца, уххаза.

Транспорт йоацаш болх бе йиш йоацаш духха комбайнаш латтаргья кхыча боахамашца а, нагахьа сиина хьажжIаш чуэца кулгалхоша тхона мухь кхухьа машинаш ца лой.

Транспортаца новкъостаа даьд, ьына ала йиш йолаш ба «Сельхозтехника» республикански объединене а тха районе-ца АТП а кулгалхой. «Сельхозтехника» объединенера цар хьалха ьынаяна тайпара 50 автомобилин лафеташна цхьана трактораш ихьийтар тха районе. Цунца ихьана районерча АТП-ра хIара дийнахьа пайда эцарах тийца а хургда духгагIа «Путь к коммунизму» колхоза цIи эттара хьажжIаш лелаерхочо Лебеденко Леонид Никитовича кулгалдеча механизированнина отряда кхашкара чуэц хьажжIаш. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 65 центнер йоал. Ленина цIерагIча колхозе хIара гектара тIара 45 центнер чуэц хьажжIаш, хIаьта ХХ партсъезда цIерагIча колхозе — 30 центнер.

Хьувкъам, бакъдар аьча, дог гIоздоккхаш ба.

ХьажжIаш чуэцара балхашна дарж дарьжача районе хьажкIаш чуэцина болх беш хургьа 57 комбайн. Болх дIаболабе кийча я уж ерригаш а, хIаьта цхьаьрган хIаиаьле болх беш а я.

ХьажжIаш чуэцара болх эттара дикагIа Ленина цIерагIча колхозе вIаштIехьбаьккхаб ьына ала йиш йолаш да. Цунца цхьана цхьа кхоачамбоацар да колхоза кулгалхой бехк боацаш. Транспорт на

Сийлахь-боккхача Октябрь-60 шу дизарга

СИЙРДА ВАХАР АТТА ДАККХАНЗАР

1917 шера 25 октябре (ткъа-нарчу стилгIа) болхлой класском бейригача къаьсттамхой сийлахь-воккха Ленин кеспе лаьттача Коммунистически партие кургашца пхиъе тIа эгIара гIаьлха пролетарски специалистически революци а яь, хьакхайкаран Советски Iаьдал. Цу хьалхара хIинца хоам вай мехка массе мийнге гIолла, ну дахьке Нохчашкахьара ГIалгIашкахьен тIов сегIа санна дIахеттор. Хlинца кхаьжеriа. кIaдбахча деган вайсиен тIа а пайде. ВIашигIаскела болаелар Шеча гварде отрядаш.

Контрреволюционераша духьала лоаттабаьча кхосам а къастта чIогIа дакъа лаьцна Нохч-ГIалгIайчено резолюции яьлича тIеIаьгIа дIаболабелла-нача граждански тIема ну бирсача шерашка.

Цхьа дийнахь дира тIом бер-гроэненски пролетарийн а, бухарски контрреволюционна бандина духьала. Кот а яьлар. Грозный дораеш тIом бьрашка Серго Орджоникидзес яздаьлар: «Советски Iаьдала шоай боарам боаш чIогIа мутIахь хилира. контрреволюционни бандашта духьала кхы бетта оаш баьча дIоьг турмалга тIемина оаш дIахьа-кхар боллой-кхархой Россе турмалаш шоай хIарах тарра шоай боьхарбоаш яьзи чIогIа-гIалн..».

Грозненски пролетарашка ноьхчийн сунженски казакийн цIеча экскарей орнаьсотина бокъонца хIалакбор бичера-новиаш.

Бичераьскин контрреволюционни бандо, г. Грознене ше гIайгIанIгIан. ноьхчий Сергей-Юрта (Сергей Толстой-Юрт) тарх ешъ-на йоле а яь, ну тайпанара. Тайп-рикал лезьяра казакий станица-шанкара т. Грозне болгIа ник-ъьабIайлар. Цу деношка, Ста-рец-Юрт йохьаьчуьл тIехьаriа, Долакоа районе гIоллеа Бороз-тIа бола пиъкъ мукъаваька ден-вам хIинкъаьс цуьк. Цу тIулака-кха Тайпки яьтта оагIорахьы Моздокера 9—10 километр IIахь.уьна Бекоевг ика гIуьнI-ной юрт яккха чIуьллIаьр Бичевазова ордингаш.

Цар дийхьар кхочуш хIинъаьнар. Долакоа, СоагIанчу, Кьаьсте, Ноьхчийчу тIехьаriеи ноьхчиier гIарчI аьнна кагвеш дIама техар мостагIчунна, цуьг тIехьаriга Мальмад-Хиъга гIоло-ца ювсина ца ювсина ца яь. Тlакха, 1918 шера 20 марта, Терски станицагIчаьра Надтеречни районера юрташ ярца чуьллIаьр Чеберахановскоя. Цар юрдингаш. Цигара а Долакоа районерча пантизанаша ноьхкъастад а яьи Наштеречни районера юртазIаьнгIа Тlе-къашка кхайсар уж, доккхий аенаш а деш.

1918 шера августе бетта Грозне 100 дийнахьера тIом болабеллера чIогIа хьалдIаьлар. Цу хьалхара хIинца хьалдIаьлар. Цу хьалхара хIинца хьалдIаьлар. Цу хьалхара хIинца

• Нохч-ГIалIайчене—Бурятски АССР денош

БУРЯТСКИ АССР, Зунгелий чIоагIа безам тIаболаш я «Сатлапинский» яхача совхоза культура. Шен пален хаттахен халкъа дикIа. Из ансамбль. Ансамблин массара художественно-самодеятельностера хьажарашка дакъа лоаш яр — дукха ха йоаш лаш къаьлетамхой халкъа творчеств республикански фестивала лауреат хиннаш.

Юртарча автистаца концерташ уьттаву Закаменскин лоаьхча чIоагIа Еромпинский районан хьайбаш лелаьдеранера. Массехаза хиннеб уж Монгольски Халкъа Республике а. Ансамбля репертуаре — советски композиторийн иллеш, эрсий, бурятий, монгольски халкъа иллешни халхарашш ца.

СУРТА ТIА: ансамбля солисташ Бадмаева Светлана, Жамьянова Софья, Цыбанова Светлана.

В. МАТВИЕВСКЕ сурт.
ТАСС фотохроникера.

ЛИРАГIЧА ТАЙПАРА ЖОП ДЕХА ДЕЗА

Хьайбаш чудоахкаду отараш тодаде деза — ца хьаттаяттай. Района боахамаш мишта кийчу luy лоархIамечча гIулакха?

«Назрановский» совхоза Пальсар - Кертера шурий-товарищ ферма. Хоарпадаьча лаьттан таьжжачу ферма шеррача территоре тIа лаьтта оахача агрегато ниаька санна болх бан хилар. Дезинфекци еш йоли средствашн а теха ахьача лаьтто тешшаме зоранерца доакан да-юха дувлача лазарех.

— Долла хIама инструкце яхьача чатIара даьл, — долла хIама хоачаш хиннарг а лаьрхIа хIкъамаьл ду совхоза керттерча ветеринарин лорна нов. Мальсагова — Тахан а тIехьа дIачулаяка йиш йолаш ца дан-хий. Шеко йоаш, дукха болх ба бацо. Цудуьга, ала деза, цунга маг а кIезига бахабан. Кхаюка саггота эшап йола техника хиннай укхаза болх беш, ткъ хиннаб..

Хьаьа гIулакх дац дахнаг ала бацьан долаш ца керттера специалисташ. Цхьабаьхьа, дерриг а телхар фуд яьлча, ветеринарни бокъонаш техка а ец иш болх бар да. Лоацца яьлча, зезьа хьайга кхы да из дерриге а.

Совхоза кулгалхошта тIадилладар ферма территоре тIаьа йоахIаш хьалхагIа хьекха а хьекха, цул тIехьагIа дезинфекни елга, кIаьта цхьацаннайчоь моттигашка кхыметтел тIагIоллара лаьттан тIоа хьал а бацькха, цул тIехьагIа дезинфекци ю средствашн а тайса территори кIоаргта оахилга, вешта аьлча инструкце тIа яхьача тайпара из болх чакхбоаккхиташ. Инструкци-м ше долчча инструкци хургдар, аьлар шар, цхьабакъда оаха-м тхоашта хетар дерзда. ЙоархIаш а тIехьа тайпа тIакIелIадаккха лаьрхIар шар тIаьлла дезинфекци а ца еш. Лазарат хьедеш йолча хIаманата ниъ бекха безаца метте, уж лаьттах ехкай тIехьагIа эшарг хуле а аьлча санна. Цхьадоа лакъа кхо бульдозера тетта дувлаяккхад, цу тIа гIоллаш дезинфекни яьй, яьр аьлча цунах хIама бала пайда боашашехьа а.

Нашар-Кертеяргарга елхо-кхам» а ййца иззаморг дадз кхыча боахамий цхьаьлочу фермашца а «40 лет Октября», «Маяк», «Экажевский» яхача ферма, совхоз - техникум цхьайолча- фермашка кIезиг-дукха обработкаш ей отаранка, цхьабакъда чура кхо аралькIаргаш, кIор - техаш, тхайш цIенлаьдар, тоаде толладаьлар, тIаьта территори вIалла дага а ехаш.

Ишта моттиг ийсьенай совхозий ветеринарин служба болхлой шоай гIулакха йоаккхо боаннаш хиларех. Парте райнома бюро керттера установка кхочачIаьнашна: чIаьнаш лелаеча фермай отаранкарга лелорга керттера тIарет хоахIаннга лазарашн тьедергаш дIайоахIаьна.

Ишта во бу деахан унахIеп хилийтара болх. Цу деша КПСС райкома бюрос «Гоагта критика ийй «Экажевский» совхозан совхоз - техникумаи. Из болх цу боахамашка ух тIехьарча хана дикка тоабабаьдле а, хьалхагIа санна, телхаьр доаханна инфекционни лазарах хиннанн хьажара тIаьа оаннаш. Хьажа, иштгиа санна лаьча тайпара йоаккхо а еш гIулакх дIадоладнча хьал оплангера лелз тоаде а лазарашта тешшаме ницкъ бохку а йинар.

Во хьал дар, масала, «Маяк» яхача совхозе. Цига доахан унахIена хургдола гIулакх, керттерча дакъе совхза директор нов. Гагиев оарзагIа а вахина, дIадоладнача дика пайда баьлар. Кастхаста хьож цига доаханна туьбермузлен брущелкеп хиннадий. Цудуьга хIанн теттара кIезигенхан памогаш а хулаш тIехьагIа доахан.

Халахет а, массанхьа а дац из вон пIенкаштта лелаеш. Из болх тесса битаб «Назрановский» «40 лет Октября» яха совхозан санна долчча локкхийча боахамашка. Ер шу хьалодаларча лелз «40 лет Октября» яхача совхоза фермашка цкъа мара хьежабаг доаханна лазараш дий. хIара бетта-бетта цкъаза цхьан, хинна тьежа беза аьнна ветеринарни правилаш тIа оттадаь доллашехьа я.

Доахана хьажара тIаннаш юкъаттIоюч «Назрановский» совхозе. Масала, эгтара йоккхагIоллча Альтиевски МТФ ухх шера цкъа мала тохкам баьбан, хIаьта дуттIе дуга ца кхаьна. Гул мохкеттатаде лаьрхIа хоабабар дола шинапаш лелаеча Тибп-ХитIа йолаш ца хьежа а бан тхайбай унахIенонга.

Хаттар отт: ишта тхьашша ма деаттIа пIагIоргдий обществени доаханна унахIено доаряра гIулакх? Цу лелаеш пIенкаштта тхьежабаь «40 лет Октября», «Назрановский» совхозий кулгалхоп директораш керттера ветеринарни лораш. ДIахо йодача тана муькъата оарцагIбола бена уж цу гIулакха. «40 лет Октября» яхача совхоза Дзауров Саварбик Бигаирп волча МТФ унахIенен унен хьайбаш цхьана леладу. тхьа цунах дикка зе а дьинад.

Хьайбаш чулоаттадуг отараш тодаде деза ца тIехьайолалш лаьт. Янаперча совхоз-техникума шурий-товарищ ферме ца хьа Октября», «Маяк», «Экажевский» яхача совхозий, совхоз - техникум цхьайолча- фермашка кIезиг-дукха обработкаш ей отаранка, цхьабакъда чура кхо аралькIаргаш, кIор - техаш, тхайш цIенлаьдар, тоаде толладаьлар, тIаьта территори вIалла дага а ехаш.

Ишта моттиг ийсьенай совхозий ветеринарин служба болхлой шоай гIулакха йоаккхо боаннаш хиларех. Парте райкома бюро керттера установка кхочачIаьнашна: чIаьнаш лелаеча фермай отаранкарга лелорга керттера тIарет хоахIаннга лазараш тьедергаш дIайоахIаьна.

Ишта во бу деахан унахIеп хилийтара болх. Цу деша КПСС райкома бюрос «Гоагта критика ийй «Экажевский» совхозан совхоз - техникумаи. Из болх цу боахамашка ух тIехьарча хана дикка тоабабаьдле а, хьалхагIа санна, телхаьр доаханна инфекционни лазараш хиннанн хьажара тIаьа оаннаш. Хьажа, иштгиа санна лаьча тайпара йоаккхо а еш гIулакх дIадоладнача

Iалам — адамлен рузкъа

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ЛОРАДЕ БЕРАШ

Ислама йогIа лолча Iаьхьех цаI за маохаш кхабар — Iайнийлаш ца баш баьзш бутт бакхар.

Маохаш кхабар геттара чIогIа Iатъкъ наьха ухахIитт-ломашца пхи производствоца гIулакхаштен. Вай республике бахача дуккагIоьгIча наха кхеташ лиъ Iамалех доала зудам, сихача уж кхолчаш ца еш а Iа. Хьыта а республике бахача наьхах цхьаьолча закъа Iам цIийн лелаеш а Iамалин ца а ба. Маршан кхобаьрзин кептерча дакъе локкхалгIа ноаталех дола наьх ба. Цхьа-бакъда, дуккха моттигаш я Iамалех тешаш доала зIамаш ноаношца шоай бераша визгIа маохаш кхобайташ, хIата цо уьмхIиеннен кхетамех уж цаIIалатъаьа Iоатъаьм а бу. Кхуош йогIагена организмана дахкагIа ши из ахийнаоачул. Хьыта цунна из телаю кхача а бу.

Шай хан-ханнаъка хъача бу-ш хилча организма еррихача системо болх боаррамагIа бе.

Хьехархой медицинан боллолой ханнаъка оаргIIбогIар бацьа долаш шайгIехьалдинаI, Х. Магомадов эхамеча гIулакхашта юкъера дIаваккха. Хьаьа шай хьалгIа лаьнча гайгIа маршаргIтат-ташт цун уьазчIеко, дешараь дика кхет.

Коммунизм хьалъе езарш берашца да. Халька боалама Iалдаьмте лоарIIаме да цар уьазчIеко лоарIар.

КПСС Программа тIа белгалдаьлI коммунистически обществе бахарбоала наь физически нрасестаниин — шайна а оагIоналъяьра цIьатарра Iелгбалолабара" наькъан. БокхагIчер декъар ца, берашца уьазчIена долаш, дIан дуламе-ча гIулакхашца дувзаеена хургдовдиен дьалкхезаеда шоай низ ехоачар дар.

С. МАГОМЕДОВА,
Надтеречны центральны райони больница кертгечу дIа-работница.

ДIАДОЛАДЕННАД ГАЗЕТАШТЕН ЖУРНАЛАШТЕН ЯЗЛУГА

Тха фотокорреспондента Плиев Идриса дьакъхача сурта тIа шоана бIаргагучча Котиков Геннадьевиц Iалаудзина Яндарера бухзама отделене нальникалла болх бу иIс шу да.

Шай болх дика боьзаш, наьха хьашташ дизза кхоачашца-ра отделене болх вIаштIехьбакха хоше ва из. Цудухьа сий ду цуна кортахоша. Дика лел пунга газеташтен журналаштен язлуга.

ОАХХАРИЙ ЛОРАДАР—МАССАНЕ ЮКЪАРА ДЕКХАР

Шеко яц, вай Iаламе а цун хозала кхоьче а тайп-тайпарча оаххаршен оаллохазаршен доккха дакъа йовцаш хиларах. Мел хозахет, мел самукъадоал вай мичкахьа воаш кхаьчача мегге пIакхра а бIарга ца дайна аькха бIаргадайча, оалхазаршца лекха зовне ашарш хезача. Из цIца бIаьзн доаш дац, хIара ахча-шар хьакхулийг вай Iаламе хозане, цар доккха дакъа лоаш ва-хача мегге Iаламе хоза, цIена, самукъе лоаргIа тIулакха юкъе. Цудухьа вай массане а доккха декхар да вай Iаламе лоардарн Iалвшдарн духьа, массара а яхар мо, цунна да деш дитта.

Литературни хьасташкара хов вайна хIанз республика фауне 60 совгIа тайпара оахха-рий, 250 тайпара оалхазарш, 29 совгIа тайпара чкъаьрий хиларах. Из вай республика Iаламе дIаьхий деш дола доккха бераш да.

Таханг вай вахара доккха малан долашш маьхеран гIулакха да Iаламе лоардар. Йиштта пар-те а правительства а чIогIгIа терхо ю Iаламе лоардарен Iалаудзина. Цунна ца хьакIалг вай Нохч-ГIалгIайчене тIаийнад Iаламе лоардарах дола кер-да закон. Цхьабакъда вайна юкъе хIанз а пийлеш ду маьхеран гIулакхех ца кхеташ закон телхадеш бола зуламе вах (браконьерш).

ХIанз вай республике хьалъ оаххарийн, оалхазаршца кхе-деш бола заказникаш. Доаде моагIеп даш буданаш, саъре, макарш, ачш, дагестанскн акха устагIий, соавларш, хIитте-дегIамаш, акхв котамаш, чкъаьрийдуаргаш, тотакхаш, моашш, кхиярш. ХIанз вьлта ца уьа, гIелхьаьрча хIара ца тайпаш наьха санна кIезигдеи-над. Хьыта 30—40 шерашка вай республика фаунца хинна тарлаш, куьгаш, ду, шатайпа-каскн ча, леопард, сай, собра, лоаман моаскеаш, йиштта дух-ка кхIоллоа оаххарийн оалхазаршца кхе-деш бола заказникаш. Доаде моагIеп даш буданаш, саъре, макарш, ачш, дагестанскн акха устагIий, соавларш, хIитте-дегIамаш,' акхв котамаш, чкъаьрийдуаргаш, тотакхаш, моашшн